

A TÁNCUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT HÍRLEVELE

IX. évfolyam 3. szám, 2016. szeptember 15.

Szerkesztik: Bolvári-Takács Gábor, Major Rita

Beszámoló a Magyar Táncművészeti Főiskola NKFIH-kutatócsoportja első kutatási évének eredményeiről

A kutatócsoport tagjai *A magyar színpadi táncművészet történetének forrásai 2.* című, K 115676 nyilvántartási számú, négy éves futamidejű kutatás keretében 2015. szeptember 1. és 2016. augusztus 31. között az alábbi feladatokat végezték el:

I. A kutatócsoport tagjai által elvégzett feladatok

Bolvári-Takács Gábor vezető kutató (témája: A színpadi táncművész-képzés magyarországi intézményesülése a 20. század második felében) az első évben az Állami Balett Intézet nyomtatott forrásainak feldolgozását (bibliográfiai kutatás, jegyzetelés) vállalta és el is végezte. Ez alapján hozzákezdett a *Szemelvények a Magyar Táncművészeti Főiskola történetéhez (1950–2015)* munkacímű kötet összeállításához, amelyből mintegy 430 ezer n terjedelmű kézirat elkészült. További folyamánként 360 ezer n terjedelemben megírta és közreadta a *Táncudományi kutatások a Magyar Táncművészeti Főiskolán 1990–2015* című kötetet, amelyben áttekintette a főiskolán folyó, széles értelemben vett táncudományi kutatások szervezeti kereteit, intézményi fórumait és publikációs eredményeit. Munkájában a főiskolai, intézményi szintű adatok bemutatására törekedett, iratok, jelentések összegyűjtésével. Részt vett és előadott számos konferencián, szerkesztője volt több kiadványnak és szakmai publikációi jelentek meg.

Fuchs Livia és *Gara Márk* senior kutatók az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma egyes leltározatlan és feltáratlan hagyatékainak feldolgozását végezték. A kutatás az OSZMI engedélyével és nyilvántartásba vételi szabályzata szerint történt, az OSZMI Táncarchívuma munkatársainak közreműködésével.

Fuchs Livia első éves vállalása szerint a 2. és 42. nyilvántartási számú hagyatékok (Förstner Magda és Tiszay Andor) előrendezését és feltárását végezte el. Részletes, analitikus hagyatéki leltár készült, amely nyomtatott formában az OSZMI-ban a kutatók rendelkezésére áll. Mindkettő későbbi közzététele tervbe van véve. A hozzáfogott a korábban általa feldolgozott Hirschberg Erzsébet vagy/és a Szentpál Olga hagyatéki nyilvántartásának közreadásához. Meglátogatta Velencében a Cini Alapítványt, amely a Milloss Aurél hagyatéket őrzi, ahol áttekintette a magyar vonatkozású dokumentumokat. A kapcsolatfelvétel eredményeként a magyar nyelvű eredeti, főként autográf dokumentumok (levelezés) későbbi publikálását tervezi. Milloss Aurél születésének 110. évfordulója – és az olaszországi Velencében megismert új dokumentumok – kapcsán megemlékezést közölt az *Élet és Irodalomban*.

Gara Márk kutató az első évben vállalása szerint elvégezte a Róna Viktor hagyatéki előválogatását. Ennek során sok fényképet agnoszkált, így módon kiemelve a hagyatékból, megjegyezve, hogy egykor oda tartoztak. Interjút készített Kun Zsuzsa pályatárs balettművésszel. Kiküldetés keretében bécsi tanulmányúton felmérte és kutatta a helyben lévő dokumentumokat. Gara Márk 2016. június 23-án felvételt nyert a Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskolájába, ahol kutatási témája Oláh Gusztáv operaházi szcenikus-főrendező eddig feltáratlan munkássága lesz.

Péter Petra az első évben vállalása szerint a táncművész képzés magyarországi intézményesülési folyamatának kutatása területén a nyolcvanas években induló kortáncstánc kapcsolatos források felkutatását kezdte meg. A korszak egyik jelentős oktatási központja az Angelus Iván és Kálmán Ferenc által alapított és vezetett Kreatív Mozgás Stúdió volt (jogutódja az Új Előadóművészeti Alapítvány). Ennek archívuma jelenleg rendezetlen, ebben az időszakban a kutatás feltételeinek megteremtése történt meg: az archív anyagok összegyűjtése, kutatóhely kialakítása. A korszak kultúrtörténeti kontextusának megértéséhez forrásértékű beszélgetést rögzítettem Angelus Ivánnal és Fuchs Líviával. emellett tanulmányúton vett részt, a 4th IDOCDE Symposium on Contemporary Dance Education című szimpóziumon, Bécsben. A szimpózium témája – hogyan dokumentáljuk a táncpedagógiai munkát – az OTKA-projekt kutatás-módszertani megfontolásaihoz járul hozzá azzal, hogy szembesít az átélt esemény és annak dokumentációja viszonyának feszültségeivel.

Major Rita senior kutató (témája: A magyar színpadi tánc történet forrásai a korabeli tudósítások, kritikák, esztétikai jellegű viták, értekezések tükrében) az első évben a tánc-téma megjelenéseit kutatta a kiegyezéskori satirikus folyóiratokban. Megtörtént az előző OTKA-pályázat során gyűjtött sajtóanyag 18. századi részének áttekintése, rendezése. Szervezője és előadója volt tudományos rendezvényeknek. Tudományos-ismeretterjesztő előadást tartott Lyonban (Conservatoire National Supérieur Musique et Danse de Lyon) Harangozó Gyuláról.

Nagy Péter Miklós (*Tóvay Nagy Péter*) senior kutató (témája: A színpadi táncművészet és a hazai egyházi kultúra: a táncról folyó morális vita) az első évben református prédikációk: Pathai Baracsi János: Tánc felboncolása, 1683; Tánc javallójának Isten ellen való cselekedeteiért megpirongattatása, 1682–83; Szentpéteri István: Tánc pestise, 1697.

jegyzetekkel ellátott teljes szövegének sajtó alá rendezését vállalta, amelyet jegyzetekkel ellátott szövegfájlként teljesített. Publikáció előkészítés alatt. Közreműködött más kiadványok szerkesztésében és megjelentek szakmai publikációi.

Kovács Ilona kutató (témája: A színpadi táncművész-képzés magyarországi intézményesülése a 20. század második felében) az első évben az Állami Balett Intézet táncoktatásának zeneoktatási összefüggéseit kutatta. Ennek keretében megtörtént az ÁBI 1958–1970 közötti tanterveinek átnézése és feldolgozása. Kutatta a zenei tárgyú cikkeket táncsal kapcsolatos folyóiratokban, elsőként a Táncstudományi Tanulmányok 1958–1997 között megjelent számait nézte át.

A kutatók közös munkái:

Major Rita és *Tóvay Nagy Péter* kiadásra előkészítették *A Nyugat és a tánc* című, közel 400 ezer n terjedelmű kéziratot, bevezető tanulmánnyal, a szerzőkhöz, illetve a tánc történeti szempontból jelentős személyekhez kapcsolódó lábjegyzetekkel.

Fuchs Livia és *Tóvay Nagy Péter* folytatta Bogár Richárd, a magyarországi könnyű műfaj egyik kulcsfigurája emlékiratainak közreadását a Táncstudományi Közleményekben.

Tóvay Nagy Péter folyamatosan szerkesztette, *Bolvári-Takács Gábor* és *Major Rita* lektori és szerkesztői közreműködésével a Táncstudományi Közlemények c. szakfolyóiratot (2015/1. és 2. számok)

II. A kutatócsoport tagjainak belföldi előadásai és szakmai programjai

2015. november 13–14-én került sor a „Tánc és társadalom. V. Táncstudományi Konferencia a Magyar Táncművészeti Főiskolán” című rendezvényre, amelyet a Magyar Táncművészeti Főiskola Elméleti Tanszéke, valamint Pedagógiai és Pszichológiai Tanszéke az MTA Táncstudományi Munkabizottságával és a MTF NKFIH-kutatócsoporttal együttműködve rendezett. A konferencián plenáris üléseken és nyolc szekcióban 38 előadás hangzott el. A tudományos programbizottságnak, valamint szervező bizottságnak tagja volt *Bolvári-Takács Gábor* és *Major Rita*. A kutatócsoport tagjai közül plenáris előadó volt *Gara Márk*: Miként értelmezhető a „nemzeti” fogalma a balett műfajában? címmel. Szekcióelnöki feladatot látott el *Bolvári-Takács Gábor*, *Major Rita* és *Tóvay Nagy Péter*. Szekció előadást tartott: *Bolvári-Takács Gábor*: A balettek ára, avagy mibe került 1950-ben a Diótörő és a Párizs lángjai bemutatása?; *Kovács Ilona*: A legfontosabb társművészet oktatásának módszertana az Állami Balett Intézetben 1958 és 1970 között; *Tóvay Nagy Péter*: Luther és a tánc.

2015. december 21-én került sor Macher Szilárd „A balett formanyelvének változásai a XX–XXI. században – színtézis-teremtés a színpadon és a balettoktatásban” című doktori (DLA) értekezésének nyilvános vitájára a Színház- és Filmművészeti Egyetemen. Az eljárásban *Bolvári-Takács Gábor* opponensként vett részt.

2016. április 22-én *Bolvári-Takács Gábor* részt vett és felszólalt a „Táncutató Doktoranduszok I. Országos Konferenciája” címmel az MTA-DE Néprajzi Kutatócsoport és a Magyar Etnokoreológiai Társaság által rendezett programon, a Debreceni Egyetem BTK Néprajz Tanszékén.

2016. április 23-án került sor a Magyar Táncművészeti Főiskola Elméleti Tanszékének „Shakespeare és a Tánc-Mű/Film/Zene” c. műhelykonferenciájára, *Major Rita* szervezésében és elnöklétével. A programban *Kovács Ilona* Változatok Puck-portrékra William Shakespeare Szentivánéji álom című vígjátékának nyomán zenében és táncban; *Tóvay Nagy Péter* Variációk egy témára: Szentivánéji álom. A koreográfia és az irodalmi mű kapcsolata; *Major Rita* Shakespeare dzsesszben... avagy hogyan találkozott egy angol, egy francia és egy amerikai 1960-ban Brüsszelben címmel tartott előadást.

2016. június 10–11-én *Bolvári-Takács Gábor* részt vett és felszólalt a „Néptánc a médiában. A Magyar Etnokoreológiai Társaság konferenciája a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban” c. programon, Szentendrén.

2016. augusztus 22–27. között *Péter Petra* részt vett és „Györgyfalvay Katalin: Bújócska, 1983.” címmel előadást tartott a VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson, Pécsen.

III. A kutatás keretében megjelent publikációk

A) önálló kiadványok

Bolvári-Takács Gábor: Táncstudományi kutatások a Magyar Táncművészeti Főiskolán 1990–2015. (Keretek, fórumok, eredmények). Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 200 o. ISBN 978-615-80297-4-2

Bolvári-Takács Gábor – *Németh András* – *Perger Gábor* (szerk.): Tánc és társadalom. V. Táncstudományi Konferencia a Magyar Táncművészeti Főiskolán 2015. november 13–14. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 236 o. ISBN 978-615-80297-5-9. Táncművészet és tudomány IX. Sorozatszerkesztő: *Bolvári-Takács Gábor*. ISSN 2060-7091

Gyarmati Zsófia – *Macher Szilárd*: „A tánc csillagai lettek...” Az Állami Balett Intézet első végzős évfolyama. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2015. 132 o. ISBN 978-615-80297-1-1. A magyar táncművészet nagyjai 5.

Sorozatszerkesztő: *Bolvári-Takács Gábor*. ISSN 1217-9159

Kővágó Zsuzsa – Kővágó Sarolta: A magyar amatőr néptáncmozgalom története a kezdetektől 1948-ig. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 112 o. ISBN 978-615-80297-2-8. A Magyar Táncművészeti Főiskola tankönyv- és jegyzetsorozata. Sorozatszerkesztő: Bolvári-Takács Gábor. ISSN 1219-9109
Tóvay Nagy Péter (főszerk.): Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 1. szám, 102 o. ISSN 2060-7148
Tóvay Nagy Péter (főszerk.): Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 98 o. ISSN 2060-7148

B) tanulmányok, cikkek

Bolvári-Takács Gábor: A baettek ára, avagy mibe került 1950-ben a Diótörő és a Párizs lángjai bemutatása? In: Bolvári-Takács Gábor – Németh András – Perger Gábor (szerk.): Tánc és társadalom. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 54–63. o.

Bolvári-Takács Gábor: A történelemábrázolás művészete. Koltay Gábor: Itt élned, halnod kell (1985, 2016) = Zempléni Múzsza, XVI. évf. 3. szám, 2016. ősz, 81–95. o.

Bolvári-Takács Gábor: Baettek és bankók. A diótörő és a Párizs lángjai premier-költségei, 1950. = Kritika, XLVI. évf. 3–4. szám, 2016. március–április, 20–23. o.

Bolvári-Takács Gábor: „Szilenciumomat hatályon kívül helyezni szíveskedjék” Darvas Iván levele Aczél Györgyhez, 1961. = Kritika, XLV. évf. 9–10. szám, 2015. szeptember–október, 14–16. o.

Bolvári-Takács Gábor: Táncművészet – egy folyóirat történetének fordulópontjai = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 81–82. o.

Bolvári-Takács Gábor: Újabb OTKA-kutatás a Magyar Táncművészeti Főiskolán (2015–2019) = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 91–96. o.

Fuchs Lívia: Egy elfeledett emigráns = Élet és Irodalom, LX. évf. 27. szám, 2016. júl. 8.

Fuchs Lívia – Tóvay Nagy Péter (közéteszi): Bogár Richárd: Napló (befejező rész) = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 1. szám, 55–60. o.

Gara Márk: Balettkörkép – balettkörkép = Táncművészet, XLIII. évf. 3. szám, 2015. ősz, 18–20. o.

Gara Márk: Kapcsolatok az Orosz Balett és két magyar képzőművész munkássága között = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 36–43. o.

Gara Márk: Miként értelmezhető a „nemzeti” fogalma a balett műfajában? In: Bolvári-Takács Gábor – Németh András – Perger Gábor (szerk.): Tánc és társadalom. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 90–93. o.

Gara Márk: Szoknyaszerepek: férfiak spiccen = Táncművészet, XLIV. évf. 1. szám, 2016. tavasz, 14–15. o.

Kovács Ilona: A legfontosabb társ művészet oktatásának módszertana az Állami Balett Intézetben 1958 és 1970 között. In: Bolvári-Takács Gábor – Németh András – Perger Gábor (szerk.): Tánc és társadalom. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 129–142. o.

Magyar László András – Tóvay Nagy Péter (sajtó alá rendezte): Benedictus Aretius: Jámbor és tudós tanulmány a táncról (1581) (I–XIV. fejezet) = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 1. szám, 4–35. o.

Magyar László András – Tóvay Nagy Péter (sajtó alá rendezte): Benedictus Aretius: Jámbor és tudós tanulmány a táncról (1581) (XV–XX. fejezet) = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 16–35. o.

Major Rita: Multikulturalitás és formatan = Táncművészet, XLIV. évf. 2. szám, 2016. nyár, 20–21. o.

Major Rita: Salvador Dalí és a tánc = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 44–53. o.

Tóvay Nagy Péter: Luther és a tánc. In: Bolvári-Takács Gábor – Németh András – Perger Gábor (szerk.): Tánc és társadalom. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016. 197–215. o.

Tóvay Nagy Péter (sajtó alá rendezte): Jean-Joseph Nyssen: A tánc (1882) (2–3. fejezet) = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 1. szám, 36–54. o.

Tóvay Nagy Péter (sajtó alá rendezte): M. Simeon Zuccollo: A tánc örülete. (1549) (I–VI. fejezet) = Tánc tudományi Közlemények, VII. évf. 2015. 2. szám, 4–15. o.